



Kommunane i Hordaland og
Sogn og Fjordane

Saksbehandlar, innvalstelefon
Håvard Rød, 5557 2143

STATSBUDSJETTET 2020 – KOMMUNEOPPLEGGET

I dag presenterer regjeringa framlegg til statsbudsjett for 2020. Fylkesmannen vil her gi eit samandrag som kan vera nyttig for kommunane i samband med budsjettarbeidet i haust.

Det er ein pårekna prosentvekst frå 2019 til 2020 i frie inntekter for kommunane samla i Vestland som er lik den pårekna prosentveksten for kommunane samla i landet. Pårekna vekst frå 2019 til 2020 er 2,2 prosent både for kommunane i Vestland samla og for kommunane i landet samla. Frå 2020 blir det 43 kommunar i Vestland. 23 kommunar ligg likt eller over landsgjennomsnittet, medan 20 kommunar ligg under.

I brevet betyr «kommunane» primærkommunane utan at fylkeskommunane er med, og «departementet» betyr Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Vi tek i innleiinga med endringar i kommuneøkonomien for inneverande år.

Det økonomiske opplegget for 2019

I revidert nasjonalbudsjett var det ein pårekna skatteauke for kommunane i år på 1,2 prosent.

Dei pårekna skatteinntektene er no justerte opp med kr 4,2 mrd. samla for kommunane i landet frå nivået i revidert nasjonalbudsjett. Pårekna skatteauke for i år blir med det justert opp frå 1,2 prosent til 3,8 prosent, ut frå faktisk innkomen skatt i 2018.

Bakgrunnen for høgare skattevekst for kommunane er større vekst i sysselsetjinga og at utbytte til personlege skattytarar er på eit høgt nivå også for skatteåret 2018.

Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane var i revidert nasjonalbudsjett 3,0 prosent. På-rekna lønsvekst var 3,2 prosent i revidert nasjonalbudsjett. Den pårekna pris- og kostnadsveksten i kommunane for i år er uendra samanlikna med revidert nasjonalbudsjett.

Regjeringa sitt framlegg for budsjettåret 2020

Det er rekna med ein nominell skatteauke for kommunane frå 2019 til 2020 med 2,1 prosent. På-rekna skatteinntekter i 2020 byggjer blant anna på pårekna sysselsetjingsvekst (1,0 prosent) og lønsvekst (3,6 prosent).

Det er i statsbudsjettet lagt opp til at det kommunale skatteøyret blir justert frå 11,55 prosent i 2019 til 11,10 prosent i 2020.

Det er lagt opp til at skattedelen av kommunane sine samla inntekter skal vera om lag 40 prosent også for 2020.



Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane – kommunal deflator – er i framlegget 3,1 prosent. Deflatoren blir nytta til prisjustering av statlege rammetilskot og øyremerkte tilskot i statsbudsjettet. Kostnadsdeflatoren består av:

- Lønsvekst 3,6 prosent
- Varer og tenester 2,2 prosent
- Samla prisvekst 3,1 prosent

Samla vekst i frie inntekter

Det er lagt opp til ein realvekst i dei frie inntektene for kommunane frå 2019 til 2020 med 1,3 mrd. Heile veksten går til primærkommunane. Veksten er rekna frå inntektsnivået i år som var lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. Pårekna meirskatt etter dette, kr 4,2 mrd., er med andre ord ikkje med i samanlikningsgrunnlaget frå i år.

Veksten i dei frie inntektene er realauke slik at priskompensasjonen frå 2019 til 2020 vil kome som eit tillegg i inntektene.

Pårekna meirutgifter for primærkommunane i 2020 knytte til den demografiske utviklinga er kr 1,3 mrd. , for tenester som må bli finansierte av dei frie inntektene.

Meirutgiftene – finansierte av dei frie inntektene – knytte til demografi for kommunesektoren samla er lågare enn dette. Det skuldast at demografiutgiftene for fylkeskommunane er pårekna å bli reduserte frå 2019 til 2020 med kr 0,4 mrd. på bakgrunn av nedgang i aldersgruppa 16–18 år.

Det er rekna med at pensjonskostnadene vil gå ned med om lag kr 450 mill. for kommunesektoren i 2020. Også dette er i 2019-kroner. Det er stor uvisse knytt til overslaget. Det kan bli fordelt med om lag 90 prosent på primærkommunane og om lag 10 prosent på fylkeskommunane.

For primærkommunane er pårekna vekst i frie inntekter på same nivå som den delen av pårekna meirutgifter til demografi som må bli finansierte av dei frie inntektene, kr 1,3 mrd. Lågare pensjonskostnader frigjer midlar til andre satsingar.

Det er lagt til grunn at veksten i dei frie inntektene i 2020 skal gi rom for å styrka tidleg innsats i skulen (kr 400 mill.) og opptrapping av satsinga på rusomsorg (kr 150 mill.).

Frie inntekter – skatt og rammeoverføring – på kvar kommune

Vedlagt tabell syner rammeoverføring og pårekna frie inntekter for 2020. Pårekna skatt og inntektsutjamning i tabellen byggjer på kommunane sin faktiske skatteinngang i 2018. Dette grunnlaget er justert opp i samsvar med pårekna samla skattevekst i 2019 og 2020.

I berekning av skatteprognose for 2020 er det justert for same endring i prosent i høve til rekneskapen 2018 for alle kommunane, uavhengig av den lokale utviklinga i kvar kommune etter 2018. Denne skatteprognosen er nytta som grunnlag for pårekna inntektsutjamning. Kommunane må justera for lokale tilhøve i budsjetteringa av skatt for 2020.

Veksten i frie inntekter vil variera mellom kommunane. Årsaker er følgjande punkt som påverkar kommunane ulikt frå år til år :

- endringar i inntektssystemet
- endringar i folketalet og alderssamansetjing
- endring i andre kriteriedata
- endring i fordelinga av skjønstilskot
- endring i veksttilskot
- endring i distriktstilskot eller småkommunetillegg
- endringar i skattegrunnlaget

Priskompensasjon frå 2019 til 2020 er innarbeidd i oversynet for dei frie inntektene i vedlagt tabell.



Det er som nemnd rekna med ein nominell vekst i kommunane sine samla frie inntekter på lands-basis frå 2019 til 2020 med 2,2 prosent. Denne veksten er rekna i høve til pårekna inntektsnivå i år, medrekna oppjusteringa av skatteinntektene. Den pårekna veksten for kommunane samla i Vestland er også 2,2 prosent.

Auka rammeoverføring blir gitt for nye oppgåver og omfattar også heilårsverknader i denne samanhengen. Utrekna prosentvekst i dei frie inntektene er korrigererte for dette i vedlagt tabell, slik at kompensasjon i denne samanheng ikkje inngår i prosentveksten.

Dette vil også omfatta innlemming av øyremerkte tilskot i rammetilskotet. Det er dessutan også teke omsyn til grensejusteringar i berekninga av vekst.

Innlemming av øyremerkte tilskot i rammetilskotet

Det er framlegg om å innlemma fleire øyremerkte tilskot i rammetilskotet for 2020. Dei største tilskota er :

- tilskot til psykologar i dei kommunale helse- og omsorgstenestene
- tilskot til dagaktivitetstilbod til heimebuande personar med demens
- tilskot til etablering og tilpassing av eigen bustad
- tilskot til tidleg innsats i skulen gjennom auka lærarinnsats på 1.–10. trinn

Det sistnemnde tilskotet blir gitt ei særskilt fordeling innafor rammetilskotet i 2020.

Aktuelle saker

Psykologar i kommunane

Frå 1. januar 2020 er det lovfesta at alle kommunar skal ha psykologkompetanse.

Opptappingsplan for rus

Det er opptappingsplan for rus med auka løyvingar til området i perioden 2016–2020. Satsinga har i hovudsak kome ved at ein del av veksten i dei frie inntektene er grunngitt med satsinga på rus-omsorg.

For 2020 er kr 150 mill. av veksten i dei frie inntektene grunngitt med satsinga. Fordelinga mellom kommunane blir gjort etter delkostnadsnøkkel for sosialhjelp i inntektssystemet.

Helsestasjon og skulehelseteneste

Den delen av rammetilskotet som er grunngitt med satsinga på helsestasjon og skulehelsetenesta blir vidareført frå 2019 til 2020, med priskompensasjon. For 2020 er rammetilskotet knytt til føre-målet kr 904,6 mill. Midlane blir fordelte mellom kommunane på grunnlag av talet på innbyggjarar i alderen 0–19 år, med eit minstenivå på kr 100.000,- per kommune.

Dagtilbod til demente

Kommunane vil frå 1. januar 2020 få plikt til å tilby dagaktivitetstilbod til heimebuande personar med demens.

Tilskot til frivilligsentralar

Tilskot til frivilligsentralar vart innlemma i rammetilskotet frå og med 2017. Totalt kr 200,2 mill. blir gitt med særskilt fordeling i 2020 i rammetilskotet, med utgangspunkt i fordelinga av det øyremerkte tilskotet i 2016.

Det blir teke omsyn til etablering og avvikling av frivilligsentralar. Tilskot til frivilligsentralar vil bli fordelt etter dei ordinære kriteria i inntektssystemet frå og med 2021.

Sjukeheimplassar og omsorgsbustader

For 2019 gir tilsegnsramma, etter vedtak om utviding i revidert nasjonalbudsjett, grunnlag for å gi investeringstilskot til om lag 2400 plassar med heildøgnsomsorg, fordelte mellom omsorgsbustader og sjukeheimplassar. For 2020 er det framlegg om ei tilsegnsramme som vil gi grunnlag for å gi investeringstilskot til om lag 2000 einingar.

Målgruppa for ordninga er personar med behov for heildøgns helse- og omsorgstenester uavhengig av alder, diagnose og funksjonshemming.



Stortinget har vedteke ei gradvis endring i investeringstilskotet slik at det frå 2021 berre blir gitt investeringstilskot til heildøgns omsorgsplassar som gir netto auke i det samla talet på plassar i kommunen. Halvparten av plassane for 2020 er netto nye og halvparten rehabiliterte.

Ressurskrevjande tenester

Ordninga med øyremerkte tilskot for ressurskrevjande tenester gjeld for tenestemottakarar til og med det året dei blir 67 år. Utbetaling av tilskot til kommunane i 2020 vil vera basert på direkte løns-utgifter i 2019 knytte til tenestemottakarar.

Det er lagt opp til følgjande for 2020:

- Kompensasjonsgraden blir vidareført med 80 prosent av netto utgifter ut over innslags-nivået.
- Innslagsnivået for å få kompensasjon blir auka per tenestemottakar frå kr 1,270 mill. til kr 1,361 mill. for netto utgifter i 2019. Det inneber ein auke på kr 50.000,- utover justering for pårekna lønsvekst i 2019 (3,2 prosent).
- Kompensasjonen som blir utbetalt frå staten til kommunane i 2020 skal kommunane inntektsføra i sine rekneskap for 2019. Kommunane skal inntektsføra den pårekna kompensasjonen i rekneskapen for det same året som utgiftene har vore.
- Tilskot for personar med psykisk utviklingshemming (16 år og eldre) i rammetilskotet blir trekt frå nettoutgiftene i berekningsgrunnlaget. Eventuelle statlege øyremerkte tilskot blir også trekt frå berekningsgrunnlaget.

Kompensasjon for endringar i regelverket for arbeidsavklaringspengar

Med verknad frå 1. januar 2018 vart det gjennomført endringar i regelverket for arbeidsavklarings-pengar. I revidert nasjonalbudsjett for 2019 vart kommunane kompenserte for ein auke i pårekna meirutgifter til økonomisk sosialhjelp i 2019 som følgje av endringane. Kompensasjonen vart gitt med ein auke i rammetilskotet på kr 90 mill.

Det er lagt opp til å vidareføra denne kompensasjonen i 2020.

Læramorm

Kr 400 mill. av veksten i dei frie inntektene for 2020 er grunnlagt med tidleg innsats i skulen, 1.–10. trinn. Desse midlane blir i 2020 fordelte etter delkostnadsnøkkelen for grunnskule.

Det er framlegg om å innlemma i rammetilskotet kr 1.316,8 mill. av det øyremerkte tilskotet frå kapittel 226 post 63, som er til tidleg innsats i skulen gjennom auka lærarinnsats på 1.–10. trinn. Det øyremerkte tilskotet er i 2019 om lag kr 1,7 mrd. for kommunane.

Desse midlane blir i 2020 fordelte særskilt i rammetilskotet, med om lag same fordeling som i 2019 når dei var øyremerkte. Fordelinga mellom kommunane er vist i eigen kolonne i vedlagt tabell. Frå 2021 vil midlane bli fordelte etter dei ordinære kriteri i inntektssystemet, det vil seie etter del-kostnadsnøkkelen for grunnskule.

Overføring av ansvaret for skatteinnkrevjing

Det er framlegg om å overføra ansvaret for skatteinnkrevjing frå kommunane til Skatteetaten frå 1. juni 2020. Det er difor lagt opp til å redusera rammetilskotet i 2020 med kr 644,4 mill. Dette utgjør 7/12 av verknaden for eit heilt år (rekna til kr 1105 mill.).

Kommunereform

Inndelingstilskot

Årlege inndelingstilskot vil erstatta bortfall av basistilskot og eventuelt bortfall av småkommune-tillegg eller reduksjon i distriktstilskot som følgje av samanslåing. Den nye kommunen vil ta imot fullt inndelingstilskot i femten år etter samanslåing, før tilskotet deretter blir trappa ned over fem år. Tilskot blir tillagt årleg priskompensasjon.



For allereie vedtekne samanslåingar i kommunereform 2014–2017 vil det årlege inndelingstilskotet, som blir utbetalt frå og med iverksetjing av samanslåing i 2020, vera basert på inntektssystemet i 2016. Det vil seia at det er basert på inntektssystemet før endringane i 2017. Basistilskotet i 2016 var kr 13,2 mill. per kommune. For nye samanslåingar vil inndelingstilskotet bli berekna på grunnlag av inntektssystemet i det året samanslåinga trer i kraft.

Fordelinga av inndelingstilskotet i 2020 mellom nye kommunar er vist i eigen kolonne i vedlagt tabell.

Regionsentertilskot

Det er lagt opp til å vidareføra regionsentertilskotet. Vilkåret er at ny kommune får over om lag 8.000 innbyggjarar.

Tilskotet blir fordelt delvis med ein lik sats per innbyggjar (i 2020 kr 68,-) og delvis med ein lik sats per samanslåing (i 2020 kr 3,256 mill.). Satsane er prisjusterte frå 2019 til 2020. Det er lagt til grunn innbyggjartal frå 1. januar 2019.

Vi viser til informasjon om eingongstilskot i kommunesamanslåingar i vårt brev av 24. mai d.å. om kommuneproposisjonen.

Andre tilskotsordningar i kommunesamanslåingar er støtte til utgreiingar etter ein modell frå departementet, og støtte til informasjon og folkehøyring.

Inntektssystemet i 2020

Inntektsutjamning

Inntektsutjamninga er 60 prosent av skilnaden mellom kommunane sitt skattenivå og gjennom-snittleg skattenivå for landet. Tilleggskompensasjonen – for kommunar med lågt skattenivå – er 35 prosent av det skattenivået er under 90 prosent av landsgjennomsnittet. Kompensasjonsgraden blir vidareført som i noverande inntektssystem.

Overgangsordninga INGAR

Overgangsordninga med inntektsgarantitilskot (INGAR) gir kompensasjon for ei utvikling i rammetilskotet med meir negativt avvik enn eit fastsett beløp per innbyggjar (grenseverdien) frå landsgjennomsnittet, frå eit år til det neste. Grenseverdien for kompensasjon er no kr 400,- per innbyggjar. Det vil m.a.o. vera den delen av utviklinga i rammetilskot frå det eine året til det neste året som er meir enn kr 400,- per innbyggjar svakare enn landsgjennomsnittet, som blir kompensert.

INGAR tek ikkje omsyn til endring i skatt, inntektsutjamning, veksttilskot og skjønstilskot.

INGAR tek omsyn til endringar i inntektssystemet, innlemming av øyremerkte tilskot i ramme-overføring, oppgåveendringar, endringar i kriteriegrunnlaget (t.d. talet på eldre og personar med psykisk utviklingshemming), bortfall av småkommunetillegg og nedgang eller bortfall av distriktstilskot.

Teljetidspunkt

For 2020 gjeld folketal per 1. juli 2019 for innbyggjartilskotet (medrekna overgangsordninga INGAR) og kriteria for aldersgrupper i utgiftsutjamninga. Andre kriteriedata i utgiftsutjamninga er frå 1. januar 2019. Oppdatering av folketal i inntektsutjamninga blir vidareført med teljedato 1. januar i sjølve budsjettåret.

Veksttilskot

Veksttilskotet blir gitt til kommunar som har hatt ein årleg befolkningsvekst dei siste tre åra høgare enn ei vekstgrense i prosent (gjennomsnitt per år). I 2020 blir vekstgrensa ført vidare med 1,4 prosent.

Veksttilskotet blir gitt med eit fastsett beløp per innbyggjar utover vekstgrensa, i 2020 kr 60.615,-.

Distriktstilskot utanom småkommunetillegg

Distriktstilskotet skal ivareta kommunar i Sør-Noreg med svak samfunnsutvikling. Det blir gitt til kommunar som har ein distriktsindeks på 46 eller lågare.



Skattenivået må ha vore under 120 prosent av landsgjennomsnittet i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Den eine delen av tilskotet blir gitt med ein sats per kommune, og den andre delen av tilskotet blir gitt med ein sats per innbyggjar. Begge delane av tilskotet blir gradert på grunnlag av distrikts-indeksen slik at lågare indeks gir større tilskot.

Småkommunetillegg

Småkommunetillegget blir gitt til kommunar med under 3.200 innbyggjarar. Tilskotet er frå og med 2017 gradert på grunnlag av distriktsindeks. Jo høgare distriktsindeks, jo større trekk i høve til fullt tilskot (opp til 50 prosent). Dei kommunane som har lågast indeks får ikkje noko trekk i høve til fullt tilskot.

Skattenivået må ha vore under 120 prosent av landsgjennomsnittet i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Distriktsindeks

Departementet legg opp til at den same distriktsindeksen som blei brukt i inntektssystemet for 2019, også blir brukt ved fordelinga av distriktstilskot og småkommunetillegg i 2020. Han er berre opp-datert med nye tal.

Distriktsindeks for nye kommunar er utrekna som eit vekta gjennomsnitt av indeksen for dei tidlegare kommunane.

Departementet vurderer indeksen og ser dette i samanheng med distriktstilskot, medrekna småkommunetillegget. Departementet vil kome attende til dette i kommuneproposisjonen for 2021.

Utgiftsbehov

Gjennom utgiftsutjamninga i inntektssystemet skal kommunane få full kompensasjon for skilnader i kostnader som dei ikkje sjølve kan påverka. Grunnlaget for omfordelinga i utgiftsutjamninga er utgiftsbehovet per innbyggjar for landsgjennomsnittet og for den einskilde kommunen.

Skjønstilskot

- a) Fylkesmannen sine ordinære skjønsmidlar for 2020.

Basisramma for fylkesmennene sitt samla skjønstilskot i landet blir redusert med kr 50 mill. frå 2019 til 2020, til kr 950 mill. i 2020. For Vestland blir basisramma redusert frå kr 168,3 mill. i 2019 til kr 163,0 mill. i 2020.

For kommunesamanslåingar i Vestland er skjønstilskot for 2020 vidareført med same nominelle beløp som kommunane i samanslåinga fekk samla i skjønstilskot for 2019.

Ein del av skjønnsramma for 2020 vil først bli fordelt mellom kommunane i budsjettåret 2020. Vi vil i denne samanhengen blant anna vurdere utilsikta negative verknader på rammetilskotet som følgje av kommunesamanslåing. Departementet reknar ikkje endringar i inntektsutjamninga knytte til kommunesamanslåing som utilsikta verknader.

Fordelinga av skjønstilskot for 2020 er vist i eigen kolonne i vedlagt tabell. Vi viser til vår nettside der det er lagt ut meir informasjon om fordelinga av skjønstilskot mellom kommunane.

- b) Departementet sine skjønsmidlar for 2020.

Departementet vil ha ein reserve av skjønsmidlar på kr 120 mill. for 2020. Desse midlane kan mellom anna nyttast til å gi kompensasjon for reduksjon i veksttilskot som følgje av kommunesamanslåing.

Berekningsgrunnlaget for kompensasjon i 2020 vil vera reduksjonen i veksttilskot frå det kommunane samla ville fått i veksttilskot dersom dei framleis var kvar for seg, til det den nye kommunen faktisk får i veksttilskot.



Kompensasjonen i 2020 vil vera 80 prosent av dette berekningsgrunnlaget. I 2021 vil det same berekningsgrunnlaget som for 2020 bli nytta. Kompensasjonen i 2021 vil vera 40 prosent av dette berekningsgrunnlaget. Kompensasjonen blir teke heilt bort i 2022.

Denne kompensasjonen inngår ikkje i tala for rammetilskot i statsbudsjettet. Kompensasjonen kjem med andre ord som eit tillegg til tala for rammetilskot i vedlagt tabell og det som går fram av «Grønt hefte». Departementet legg opp til ei eingongsutbetaling av kompensasjonen tidleg i 2020.

Eigedomsskatt

Det er vedteke for 2020 at maksimal skattesats for eigedomsskatt for bustad- og fritidseigedomar blir redusert frå sju til fem promille. Det er også vedteke for 2020 at obligatorisk reduksjonsfaktor i eigedomsskattetaksten blir auka frå 20 til 30 prosent for bustad- og fritidseigedomar.

Det er framlegg for 2021 at maksimal skattesats for eigedomsskatt for bustad- og fritidseigedomar blir redusert ytterlegare frå fem til fire promille.

I statsbudsjettet for 2019 vart det sett av kr 71 mill. til kompensasjon for kommunar som får reduserte inntekter som følge av at dei ikkje lenger kan krevje eigedomsskatt på produksjonsutstyr og installasjonar. Denne kompensasjonen er i 2019 gitt som skjønstilskot frå departementet.

I 2020 vil den samla kompensasjonen for dette inntektstapet bli auka til kr 143 mill. (2/7 av kr 500 mill.). Kompensasjonen er rekna for 2020 som inntektsbortfall (2/7 av full verknad) utover om lag kr 32,- per innbyggjar. For 2020 vil denne kompensasjonen bli flytta over frå skjønstilskot til særskilt fordeling i det ordinære rammetilskotet (innbyggjartilskotet).

Harmonisering av eigedomsskatt ved kommunesamanslåing

Regjeringa føreslår ei overgangsordning i eigedomsskattelova for eigedomsskatt ved kommunesamanslåing. Det vil leggja til rette for harmonisering av eigedomsskatten i ny kommune.

Det er framlegg om ein overgangsperiode på tre år. I denne overgangsperioden kan kommunane auka satsane med inntil ei promilleeining per år på bustad og fritidseigedomar og to promille-einingar per år for næringsseigedom.

I overgangsperioden kan ulike delar av den nye kommunen ha ulike skattesatsar for eigedomsskatt på same type eigedom. Overgangsperioden skal nyttast til å harmonisera eigedomsskatten i den nye kommunen.

Det er valfritt om kommunen startar samordning det første eller andre året etter samanslåing. Dersom kommunane vel å utsetje oppstart av overgangsperioden, vil tilhøva med omsyn til eigedomsskatt vera uendra det første året etter samanslåing. Dette vil til dømes gi meir tid til å gjennom-føra ei taksering.

Nye reglar vil tre i kraft frå og med eigedomsskatteåret 2020. Departementet vil gi nærare informasjon i brev.

Med helsing

Lars Sponheim

Gunnar O. Hæreid
assisterande fylkesmann

Dersom det er spørsmål til innhaldet i brevet, kan kommunane ta kontakt med Håvard Rød (55572143), Marit Lunde (57643005) eller Kåre Træen (57643004) hjå Fylkesmannen.



Dokumentet er elektronisk godkjent